

סביבה עם איכות

מטרת הפעולה:

החניכים ישמרו על איכות הסביבה ויכירו בערך זה.

מבנה הפעולה:

- א. מהי איכות הסביבה?
- ב. תן דעתך
- ג. בל תשחית
- ד. סיכום
- ה. רעיונות ליישום

מהלך הפעולה:

א. מהי איכות הסביבה?

שואלים את החניכים-מהי איכות הסביבה?

שמש אסוציאציות- לתלות על הקיר מול החניכים פלקט גדול שבמרכזו עיגול ובתוכו רשום- איכות הסביבה, מבקשים מהחניכים "לזרוק" מה עולה להם לראש כשהם חושבים על איכות הסביבה וכותבים מסביב לעיגול בצורת שמש כך שהכל מופיע מול העיניים.

תחרות בין נציגים של שתי קבוצות שצריכים למיין כרטיסיות ערכים שקשורים / לא קשורים לאיכות הסביבה (נספח 1) כשעיניהם עצומות, ולתלות בטבלה (אפשר גם לצייר פח והחניכים מחליטים מה

קשור לאיכות הסביבה ונכנס לפח ומה נשאר בחוץ). הנציגים מרימים כל כרטיסיה והקבוצה צריכה לכוון אותם היכן לתלות אותה (כדאי להדביק סקוצ'ים על הפלקט של הטבלה ועל הכרטיסיות).
דוגמאות לערכים: איפוק, רגישות, ניקיון, דאגה לאחר, השחתה, אדישות, עצלנות, סדר, זריזות.

פירוש המילים "איכות" ו"סביבה", נשאל את החניכים –

- מה נחשב לדבר איכותי?
- איך הופכים משהו להיות איכותי?
- מהי הסביבה שלנו? מהם גבולותיה?
- מהי סביבה איכותית: חומרית, רוחנית, נפשית?
- האם "איכות חיים" קשורה ל"איכות הסביבה"? במה?
- האם לאנשים שונים יכולה להיות "איכות סביבה" שונה?

ב. תן דעתך

מדרש קהלת רבה על קהלת ז' יג' :

"רָאָה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לַתְּקַן אֶת אֲשֶׁר עֲוֹתוֹ" [=עיוות אותו]: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי; תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך"

נשאל את החניכים:

- למה הקב"ה אומר לאדם "אין מי שיתקן אחריך"?
- מה המשמעות של כוח זה שהפקד בידי האדם?
- האם המדרש חידד לכן משהו לגבי ההתנהגות שלכן?

הקב"ה בורא את האדם הראשון וחז"ל אומרים לנו שהוא מבקש ממנו לשמור על העולם ולא להחריב ולקלקל אותו. בכך הופך הקב"ה את האדם כשותף פעיל בהמשך הקיום התקין של העולם. לאחר פרשת הבריאה, בפרשת נח, הקב"ה רוצה להביא על העולם מבול ולהשמידו וזאת בעקבות רעת האדם בארץ.

"(ה) וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל-יֹצֵר מַחְשַׁבֶּת לְבָבוֹ רָק רַע כָּל-הַיּוֹם: (ו) וַיִּנְחַם יְהוָה כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לְבוֹ: (ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶמְחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתָם:" (בראשית ו', ה'-ז')

פירוש הרש"ר הירש לפסוק ה':

'רע מורה על שבר, בניגוד ל "שלם" ו"תמים". בכוונה הוא אומר בארץ; רעת האדם היתה רבה ב"ארץ" ולא רק ב"אדמה", מקום פעילות האדם. ה' ברא את הארץ ושם בה את האדם כבא כוחו. אולם, מעשי האדם "הרעו" לארץ ופגמו בשלמותה ההרמונית. יש להסתפק, מה פירוש רעת האדם; מעשיו הרעים של האדם, או הרע שהוא הביא על הארץ. דעתנו נוטה לפירוש השני. כאשר השקיף ה' משמים, כבר הביא האדם רעה רבה על הארץ. ההווה היה רע למעלה מכל מידה; ואשר לעתיד: כל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום.'

הקב"ה נתן לאדם אחריות מוסרית וערכית לנהוג לפי אמות מוסר אלוקיות בארץ, האדם השחית את דרכו על הארץ, היה רע כלפי זולתו וכלפי אלוקיו, השחית מידותיו ומתוך כך גם בא להשחתת הארץ. הקב"ה מחליט שההשחתה כל כך הרסנית כך שאין מנוס מלמחות כל בשר מעל פני האדמה, ולהתחיל מחדש עם נח.

ג. בל תשחית

ספר החינוך מצווה תקכ"ט- איסור השחתת אילנות מאכל:

"... שרש המצוה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגיר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל

אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם, ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקים שמחים בהשחתת עולם, והמה משחיתים את עצמם במדה שאדם מודד בה מודדין לו. כלומר, בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב (משלי יז, ה) שמח לאיד לא ינקה רע. והחפץ בטוב ושמח בו נפשו בטוב תלין לעולם זה ידוע ומפרסם."

- נבקש מהחניכים לשתף, האם הייתה פעם שהרגשתם רע "לזרוק" משהו מדוע? מאיפה הדבר נובע לדעתכם?

ספר החינוך מחדד לנו שככל שמידותיו של האדם מתוקנות יותר, כך הוא רגיש יותר לעולם ולסביבה ולא ירשה לו מצפונו להרוס ולהשחית משהו מהעולם, ונתן דוגמא שהחסידים (אין הכוונה לחסידים עם שטריימל, אלא תיאור לאנשים שעובדים ומזככים את מידותיהם) לא מסוגלים אפילו להשחית גרגר של חרדל. אך הדבר עובד גם הפוך, אם אנחנו נהיה רגישים לסביבה, ומתוך כך נכיר בטובה של הקב"ה עמנו בעולם שנתן לנו, נהיה אנשים טובים יותר גם במישורים אחרים: 'שהוא כדי ללמד נפשנו לאהב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה'. וכן, אדם שמשחית ומרע לעולם, באותה מידה משחית גם את עצמו: "המה משחיתים את עצמם במדה שאדם מודד בה מודדין לו".

ד. סיכום

הבנו שאיכות הסביבה ושמירה על העולם הם דברים חשובים, מהסיבה הפשוטה שזוהי סביבת חיינו ולכולנו יהיה יותר נעים אם היא תהיה נקייה ונעימה, ומסיבות יותר עמוקות- זהו ציווי אלוקי שצווה האדם הראשון לשמור על הבריאה, וכך גם אנחנו מחויבים לציווי זה. האדם כנזר הבריאה אחראי לשמירת הסדר בעולמו של הקב"ה, וע"י כך להכיר בטובתו של הקב"ה על העולם המופלא שנתן לנו. דבר נוסף, שימרה ורגישות לסביבה בונה אותנו כאנשים אכפתיים ואיכותיים יותר, וככל שנהיה יותר רגישים, הטוב בנו רק יגדל.

ה. רעיונות ליישום

- לקנות רק מוצרים "ירוקים"
- מבצע ניקיון בסניף / בשכונה / בעיר
- לשים פחים ושקיות אשפה + בטיולים ואירועים
- להרים מהרצפה גם אם זה לא שלי
- לשפץ אתר כלשהו
- צ'ופרים לאנשים
- שילוט בעיר

מתודות לכל יישום:

1. על החניכים לאסוף עלים מחוץ למעו"ז ולכתוב באמצעותם 'איכות הסביבה', תוך זמן קצוב (של 2 דק')
  2. מפזרים על הרצפה כל מיני סוגי אשפה והחניכים יצטרכו למיין אותה לכמה קבוצות, נייר, פלסטיק וכדו'
  3. לאחר שמיינו את האשפה לקבוצות, מחלקים את החניכים גם לקבוצות וכל קבוצה תכין עבודה יצירתית מאותם חומרים (קבוצה 1 מנייר וקבוצה 2 מפלסטיק וכדו')
  4. מחלקים את הקבוצה לשתיים. כל קבוצה מחברת חמשיר על איכות הסביבה, על החניכים להתייחס לנושאים: מחזור, שימוש במוצרים ידידותיים לסביבה וכדו'
  5. על החניכים לכתוב כמה שיותר כרזות וסיסמאות ולתלות אותם ברחבי השכונה.
  6. 'תופסים קו' - עם הגדרות בנושא איכות הסביבה.
  7. מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. בזמן קצוב של 2 דק', עליהם לצאת לרחוב הקרוב ולאסוף כמה שיותר זבל מהרצפה.
- כשהם חוזרים עליהם לחבר שרשרת מכל מה שאספו, והקבוצה שהשרשרת שלה הכי ארוכה – מנצחת!

נספח 1

זריזות

אכפתיות

דוגמא אישית

בגרות

רצון

מנהיגות

סדר

שייכות

עתיד

נעימות

יראת שמים

שיתופיות

פעילות

מחשבה

רגישות

איפוק

אדישות

ניקיון

דאגה לאחר

השחתה

התבוננות

עצלנות

רצינות

ענווה

הכרת הטוב

אחריות